

Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 5. – С. 10–14.

2. Магера М. Маленька хрестоматія / Микола Магера. – Хмельницький, 1999. – 61 с.

3. Магера М. Читаночка / Микола Магера. – Хмельницький, 1995. – 72 с.

4. Наш Микола Магера: Нариси, статті, рецензії, відгуки, поезії, листи, методичні розробки, основні дати життя і творчості. – Хмельницький : Поділля, 1977. – 79 с.

5. Ткачук Г. О. Джерело духовності: Роль експресивної лексики в моральному вихованні школярів під час опрацювання творів Миколи Магери в 5 класі / Г. О. Ткачук // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 1. – С. 23–24.

6. Ткачук Г. О. Уроки людяності і доброти: Система уроків за творами М. Магери / Г. О. Ткачук // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – № 5. – С. 37–39.

Анотація

Г.А.Ткачук

Сказки Николая Магеры – средство нравственного воспитания младших школьников

В статье поднимается проблема нравственного воспитания младших школьников при помощи содержания сказок детского писателя Николая Магеры.

Ключевые слова: нравственное воспитание, человечность, добро, справедливость, бережливое отношение, любовь.

Summary

Н.О.Ткачук

Mykola Mahera's Fairy-Tales – as a Mean of Primary Schoolchildren Moral Upbringing

The problem of moral upbringing of primary schoolchildren with the help of the content of the fairy-tales of Mykola Mahera, Podillia region children's writer, has been raised in the article.

Key words: moral upbringing, humanism, good spirit, fairness, thrifty attitude, love.

Дата надходження статті: „1” лютого 2012 р.

УДК 796.323.2 (07)

В.В.ФЕУЄРМАН,

кандидат педагогічних наук

(м.Сімферополь, АР Крим)

Формування моральності у студентів педагогічних вищих навчальних закладів напрямку підготовки „Фізичне виховання”: проблеми і шляхи їх вирішення

У статті розглядається найактуальніша з проблем сучасної педагогіки – формування моральності у підростаючого покоління, особливе місце у цьому процесі приділяється студентам факультетів фізичного виховання.

Ключові слова: інтеріоризація, морально-вольові спрямування, здоровий спосіб життя, генетичний закон культурного розвитку, гуманне суспільство.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Людина – творець, професіонал, фахівець будь-якого профілю – ось головне багатство країни в інформаційному суспільстві [1]. На порозі третього тисячоліття найбільшою перспективною моделлю виховання постає та, яка відокремлює соціальні аспекти й інтегрує їх зі сферами індивідуальності. Яскравим прикладом повинне стати етичне та естетичне виховання. Становлення особистого в людині припускає засвоєння системи гуманістичних цінностей, складових, основи його гуманітарної культури (інтеріоризації), яка веде до перетворення загальнолюдських цінностей на вищі психічні функції індивідуальності. У етичному вихованні сьогодні актуально, як ніколи, формувати етично-вольові спрямування в реалізації етичних вчинків: мужність, сміливість, принциповість у відстоюванні етичних ідеалів. Тут важливо не стільки, що особистість ставить цілі, скільки те, як вона їх реалізує. У освітньому процесі, на нашу думку, недостатня увага приділяється розвитку інтелекту майбутніх фахівців, що робить керівника будь-якого рівня дуже односторонньо розвиненим.

Формулювання цілей статті... Мета нашої роботи полягає у вивченні проблеми формування потреби у високому етичному поляганні студентської молоді в історії вітчизняної педагогіки на початку ХХІ ст. Вибір таких хронологічних рамок визначається катастрофічним зниженням загальної культури населення України в досліджуваній період, а також активізацією уваги до цієї проблеми з боку педагогів, психологів, медичних працівників, громадськості. З цією метою були вибрані наступні методи дослідження:

- аналіз наукових робіт і публікацій;
- педагогічне спостереження;
- індивідуальні бесіди;
- узагальнення отриманих даних.

Аналіз досліджень і публікацій... Дослідження науковців К.М.Гуревича, В.М.Дружиніна,

Е.О.Клімова, О.Г.Ковальова, В.С.Мерліна, Б.М.Теплова, В.Д.Шадрікова вказують на критерії, які необхідно враховувати під час підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах (14). Дослідження С.Закопайло показали, що вчителі фізичної культури, на яких в основному і лягає вирішення проблем: формування здорового способу життя молоді, орієнтації учнів на здоровий спосіб життя, не в повному об'ємі знають складові здорового способу життя, і робота їх носить формальний характер. Здоровий спосіб життя визначається автором як сукупність форм і способів повсякденного, культурного життя особистості, що базуються на моральних нормах, цінностях і практичній діяльності, спрямованій на зміцнення адаптивних можливостей організму [12]. Л.С.Виготський сформулював загальний генетичний закон культурного розвитку: „...всякая функция в культурном развитии ребёнка появляется на сцене дважды, в двух планах, сперва – социальном, потом – психологическом ...”. Саме перехід ззовні всередину трансформує сам педагогічний процес, який змінює індивіда, його структуру і функції. Тому найбільш перспективною моделлю виховання виявляється та, яка виділяє соціальні аспекти й інтегрує їх зі сферами індивідуальності. Формування особистості є процесом освоєння соціальної сфери суспільного досвіду. Він відрізняється від засвоєння знань, умінь і способів дій. Тут мова йде про таке засвоєння, в результаті якого відбувається формування нових мотивів і потреб, їх перетворення, супідрядність і тому подібне. У мотиваційній сфері доцільно формувати правомірність і обґрунтованість відношення до моральних норм: пошана до навколишнього середовища; зіставлення особистих і суспільних інтересів; робота над особистим вдосконаленням; чесність перед собою („не лгите себе”); відповідальність перед своїми обов'язками; потреба в спілкуванні. Розвиток названих елементів мотиваційної сфери є головною рушійною силою формування і розвитку особистості. У ціннісно-смыслових утвореннях містяться етичне значення суспільних явищ і орієнтири поведінки, які виступають підставами етичних оцінок. Завдяки етичним оцінкам регулюється і організовується поведінка і діяльність особистості [2]. Моральність відноситься до категорії філософсько-духовних цінностей, які допомагають людині залишатися людиною, що несе духовно-творче начало з покоління в покоління. Це – любов, пошана один до одного, прагнення допомогти ближньому навіть в збиток собі („сам погибай, а товарища выручай”), щирість, етичне і естетичне начало [4]. Моральність припускає гуманістичне відношення до навколишнього середовища. Гуманізм означає діяльну стурбованість, зацікавленість життям і благополуччям навколишніх людей, далеких і близьких. На думку В.О.Сухомлинського, гуманне суспільство, гуманне оточення, гуманний колектив можуть створити тільки мудрі, гуманні люди. Будучи студентом віденського університету, Зігмунд Фрейд познайомився з ідеями Фрідріха Ніцше, який вважав, що етичні переконання є результатом інтерналізованої агресії, з чим Фрейд був повністю згоден. Проте необхідно відзначити, що Ніцше сповідував індивідуалістичний погляд на світ і прагнення до влади [9]. В останні десятиліття минулого століття відбувся стрибок у розвитку науково-технічного прогресу, який характеризується різким збільшенням кількості знань, диференціацією й ізольованістю наук і професій. Науково-технічний прогрес висуває проблему орієнтації кожного і всіх у сфері людської мислєдіяльності [8].

П'єр де Кубертен наголошував: „Спорт должен быть для молодежи средством правильного социального воспитания, а не средством коверкания морального и физического облика”. Питання про якість підготовки вчителя фізичної культури під час навчання у вищому навчальному закладі було актуальним завжди. Для успішного вирішення цього питання необхідно визначити, яким має бути рівень його педагогічного мислення і, насамперед, поведінка. Центральною ланкою в гуманізації навчально-виховного процесу є педагог. Суспільство визнало цю просту істину. Саме від педагогічного працівника, його особистісних якостей, його спрямованості, особливостей характеру, комунікативних здібностей, залежить встановлення гуманістичних стосунків з учнями, а також послідовність впровадження ідей гуманізму безпосередньо в практичні дії. Це, безпосередньо, повинно впроваджуватися в діяльність вищої педагогічної школи. Поряд із змістовною і технологічною складовою процесу навчання в установах освіти велика увага сьогодні повинна приділятися формуванню гуманістичних рис майбутніх педагогів, їх особистісному розвитку, який пов'язаний з вимогами педагогічної професії.

Виклад основного матеріалу... Дослідження, яке проводиться на Кримському факультеті Запорізького національного університету – це багаторічне педагогічне дослідження рівня моральності студентів. За останні десять років рівень моральності у студентської молоді катастрофічно знижується. Для класичних (гуманітарних) вищих навчальних закладів, де ведеться підготовка фахівців для роботи в сфері „людина-людина” це просто неприпустимо. „Скільки не говори халва, во рту слаще не станет”. Скільки не говори про моральність, студентська молодь високоморальною не стає. Від педагогічного складу таких спеціалізованих факультетів, як факультети фізичного виховання, від педагогічної мудрості, терпіння і особистого прикладу науково-педагогічних працівників випускових кафедр залежить рівень моральності студентів.

На підставі багаторічного педагогічного дослідження рівня моральності студентів, напряду підготовки „Фізичне виховання” викладемо наш підхід до морального виховання студентської молоді,

виділивши наступні компоненти:

1. Моральні знання; 2. Моральні ставлення, оцінки; 3. Моральні переживання, 4. Морально-вольові спрямування; 5. Моральний вибір цілей і засобів; 6. Вдосконалення моральних вчинків.

Найвищою цінністю педагогічного виховного впливу на одному з етапів педагогічного вдосконалення, є єдність студента з самовихованням. Самовиховання – величезна діяльна сила і специфічна людська здатність творчої особистості, яка здатна перетворити чужі почуття і думки у власні здібності і вміло використовувати їх у навчанні і житті, наповнювати чужі думки особистими почуттями і керуватися ними, постійно розширюючи і поглиблюючи свій духовний світ [9].

Повертаючись до теми і завдань нашого дослідження необхідно згадати, що за напрямом підготовки „Фізичне виховання” навчається контингент, пов’язаний з фізичною культурою і спортом. А спортивна сфера діяльності по-особливному впливає на формування особистості. Б.Кушка вказує на те, що спорт знижує якість фізичної і розумової праці і може з часом привести нас до напівварварської епохи, ставлячи на п’єдестал людину, уся соціальна перевага якої полягає у володінні грубою силою. Він відроджує перевагу грубої фізичної сили в таку епоху, коли розумові та духовні сили більш ніж коли-небудь, є необхідними. Спорт із соціальної точки зору нагадує хвору людину, яка в молодості володіла всіма ознаками прекрасного здоров’я, але приховувала всередині глибоку виразку. У зрілому віці з’являються симптоми хвороби і з роками вони тільки прогресують. Фізкультура прагне викоренити всі егоїстичні почуття в ім’я ідеї служіння масам, суспільству. Тут фізкультурна діяльність цілком зливається з вихованням. Спорт занадто обмежує себе індивідуалізмом. Фізична культура застерігає людину від надто загостреного самолюбства, пихатості [11].

Висновки... В інтелектуальній сфері освітнього процесу необхідно формувати обсяг, глибину, діяльність знань про моральні чесноти: моральні ідеали; моральні принципи, норми поведінки (гуманність, солідарність, Любов, чесність, відповідальність за себе). Зниження рівня моральності призводить до серйозних соціальних потрясінь. Майбутнє цивілізації більшою мірою залежить від морально-етичного стану людства. Тому моральне виховання студентської молоді, особливо в гуманітарних вузах, є найважливішим завданням. Система безперервного фізичного виховання – інститут соціальний, ефективні зміни в ньому неможливі без фундаментальних соціальних, соціально-економічних, соціально-педагогічних передумов [3].

Перспективи... Проблема, яка висвітлюється в нашій статті, є дуже важливою для становлення молоді незалежної держави Україна. Проводячи роботу з формування гуманістичного ставлення до навколишнього середовища, можна вказати на такий факт, що в студентському середовищі спостерігаються зміни вже на III-IV курсах навчання. Про дійсні зміни пріоритетів в освіті свідчить затверджена в 2001 р. Державна Програма „Основи здоров’я і фізична культура” для загальноосвітніх навчальних закладів (1–11 класи), а також нова Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (5–9 класи) у серпні 2009 року.

У вищезазначених програмах проголошується пріоритетом значимість Здоров’я, його визначальна роль у фізичному вихованні особистості. Вперше при визначенні цілей вивчення навчального предмета „Основи здоров’я і фізична культура” говориться про необхідність вести здоровий спосіб життя, отримання знань про власне здоров’я, основ здоров’я та здорового способу життя, дбайливого ставлення до свого здоров’я, формування стійких мотиваційних установок на здоровий спосіб життя. У завданнях навчального предмета поряд з традиційними завданнями фізичної культури певне місце займають і завдання формування здорового способу життя. Слід зазначити, що в розділі теоретичні відомості з 1 по 11 клас даються знання про здоровий спосіб життя, його компоненти, значення їх у житті сучасної людини. Проте реалізація Програми буде залежати від того, наскільки вчитель з фізичної культури загальноосвітньої школи, його моральний рівень безпосередньо, стануть спроможними до проведення роботи з формування здорового способу життя учнів та впровадження його в їхнє повсякденне життя [13].

Список використаних джерел та літератури:

1. Сущенко Л. П. Мета та завдання фізичного виховання в період переходу до інформаційної цивілізації / Л. П. Сущенко. // Сборник научн. раб. Педагогика и психология. Формирование творческой личности: Проблемы и поиски. – Киев-Запорожье, 2002. – С. 324.
2. Столярова О. С. О современной тенденции в нравственном воспитании / О. С. Столярова, А. Б. Нурлыбекова. // Сб. ст. Международнй научнй конгресс „Современнй олимпийский спорт и спорт для всех”. – М., 2003. – Т 1. – С. 295.
3. Вовк В. М. Исследование категории „преемственности физического воспитания” на стыке средней и высшей школы. / В. М. Вовк // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – № 1. – Харьков, 2002. – С. 62–72.
4. Тоненкова М. М. Социально-духовные ценности и экология сознания / М. М. Тоненкова. – Нижний Новгород, 2002. – 35 с.
5. Ревенко Е. М. Индивидуально-психологические особенности как фактор, лимитирующий уровень спортивных достижений / Е. М. Ревенко. // Сб. ст. Международнй научнй конгресс „Современнй олимпийский спорт и спорт для всех”. – М., 2003. – Т 1. – С. 311.

6. Маришук В. Л. Методики психодіагностики в спорті / В. Л. Маришук, Ю. М. Блудов. – М. : Просвещение, 1984. – 189 с.
7. Чернышей В. В. Проблемы становления методологической культуры студентов в пространстве профессионального физкультурного образования / В. В. Чернышей // Сб. ст. Международный научный конгресс „Современный олимпийский спорт и спорт для всех”. – М., 2003. – Т 1. – С. 406.
8. Сущенко А. В. Этапы педагогического руководства гуманным самовоспитанием учащихся / А. В. Сущенко // Сборник научн. раб. Педагогика и психология. Формирование творческой личности: Проблемы и поиски. – Киев-Запорожье, 2002. – С. 85.
9. Фрейджер Р. Личность / Р. Фрейджер // Психологическая энциклопедия. – С-Пб – Москва, 2002. – 864 с.
10. Черепанова С. А. Человек культуры в творческом синтезе философии образования и искусства: перспективы XXI столетия / С. А. Черепанова // Гуманитарные науки. – К., 2001. – С. 34–51.
11. Кушка Б. Физическое воспитание, спорт и профессиональный спорт: психолого-педагогические противоречия современности / Б. Кушка // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – № 3. – Харьков, 2002. – С. 63–71.
12. Закопайло С. Компоненти здорового способу життя старшокласників / С. Закопайло // Фізичне виховання в школі. – 2001. – № 3. – С. 52–53; 2002. – № 1. – С. 54–55.
13. „Основи здоров'я і фізична культура”. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (1–11 кл.) // Фізичне виховання в школі. – 2002. – № 1. – С. 14–42. – (Нормативні директивні правові документи).
14. Карченкова М. В. О профессиональной подготовленности выпускников факультета физического воспитания / М. В. Карченкова // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – № 3. – Харьков, 2003. – С. 103–111.

Аннотація
В.В.Феурман

Формирование нравственности у студентов педагогических высших учебных заведений направления подготовки „Физическое воспитание”: проблемы и пути их решения

В статье рассматривается актуальнейшая из проблем современной педагогики – формирование нравственности у подрастающего поколения, особое место в данном процессе отводится студентам факультетов физического воспитания.

Ключевые слова: *интериоризация, нравственно-волевые устремления, здоровый образ жизни, генетический закон культурного развития, гуманное общество.*

Summary
V.V.Feuryerman

Formation of Morality of Students of Pedagogical Higher Education Institutions Specialized in “Physical Training”: Problems and Ways of Their Solution

The most vital problem of modern pedagogy is studied in the article. It is a formation of teenager's morality, a special attention in this process is paid to the students of physical training department.

Key words: *interiorization, moral and strong-willed rush, healthy way of living, genetic law of cultural development, humane society.*

Дата надходження статті: „15” червня 2011 р.

УДК 378.937

О.Р.ФРАСИНЮК,
аспірант
(м.Одеса)

Організаційно-методичний супровід педагогічної практики майбутніх учителів з реалізації гендерного підходу у навчанні та вихованні старшокласників

У статті подано результати дослідно-експериментальної роботи з проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні старшокласників. Особливу увагу приділено висвітленню специфіки заходів, які забезпечують організаційно-методичний супровід педагогічної практики майбутніх учителів з опанування технік гендерного виміру освітнього середовища в школі.

Ключові слова: *гендерний підхід в освіті, професійна підготовка майбутніх учителів, гендерне виховання старшокласників, організаційно-методичний супровід педпрактики з реалізації гендерного підходу в школі.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Забезпечення гендерної рівності в нашому суспільстві вимагає нового світогляду, відповідно до якого стереотипне сприйняття жінок і чоловіків має бути замінено ідеєю розвитку їхнього особистісного потенціалу та соціального партнерства. Інтеграція гендерного підходу в сучасну вищу педагогічну освіту надасть реальну можливість майбутнім фахівцям сфери освітніх послуг через кваліфіковане розуміння його сутності з повагою